

Op het randje

Colofon

ISBN: 978 94 6365 766 2

re druk 2025

© 2025, Justine Kist

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Drukwerk: CSL digitaal B.V.

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Op het randje

Justine Kist

Voor Taayer

Proloog

Dit boek begon als een verhaal voor de mensen om mij heen, een manier om te delen wat ik heb meegemaakt. Het was simpelweg te veel om in een paar zinnen samen te vatten. Maar de reacties lieten me inzien dat mijn verhaal breder reikt. Het is niet alleen een verhaal over een oude, grote liefde, maar ook over het leven met een partner die worstelt met verslavingen, over de dynamiek van een samengesteld gezin en uiteindelijk over de realiteit van leven met een dierbare die ernstig ziek wordt.

Ik beschrijf de mechanismes die je gaandeweg ontwikkelt in zulke situaties: het geloof dat het straks beter zal worden, het instinct om je kinderen te beschermen en de neiging om de schone schijn op te houden voor de buitenwereld. Met bewondering kijk ik naar de volwassen mensen die onze kinderen nu zijn geworden. Ondanks alle obstakels die wij in ons leven zijn tegengekomen en die ik in dit boek heb beschreven, hebben ze zich moedig staande weten te houden en zich prachtig ontwikkeld.

Maar elk verhaal kent meerdere perspectieven. De kinderen, de rest van de familie, zij hebben ongetwijfeld hun eigen herinneringen, hun eigen waarheid. Dit boek vertelt alleen mijn herinnering en waarheid.

Per sempre - 2013

*Bij het denken aan de liefde
Heb ik de liefde lief.
En 't is de liefde tot u, Geliefde,
Die mij tot die liefde hief.*
(Herman Gorter)

Boven in het – speciaal voor mij ontworpen – vitrinekastje staat een wit bootje. Het herinnert me aan het weesbootje tegenover het souterrain waar Vick woonde, aan de singel in Utrecht. Onze wens was het wrak te adopteren. Het is er niet van gekomen, maar we hebben net zo'n bootje van Lego gemaakt. Vick zit achterin, met een geel zwemvest en een koksmuts. Ik zit voorin, met een staartje op het hoofd, aan het zwarte stuurwiel. Het maakte ons vrolijk.

Naast de boot staat Vicks Elfstedentochtk kaart. De rode inkt van de stempels is uitgelopen door zweet en regen. 1985 was een natte Elfstedentocht, met plassen water op het ijs. Het behaalde kruisje bungelt aan een spijkertje.

Op het plankje eronder staat ons mooiste beeldje: 'De kleine Mozart' van beeldhouwer Ari Teeuwisse.

Uit zijn diensttijd zie ik zijn Libanon-onderscheiding en een glanzende zippo met *United Nations* erop gedrukt.

Achterin hangt, scheef, een verloren bruine plaksnor, overgebleven van een Sinterklaastoneelstuk waarin wij beiden speelden.

Twee foto's van Vick kijken me aan. Een jonge Vick met zijn gitaar en een weemoedige Vick, liggend in het gras.

De pasfoto's van de kinderen staan onderaan tegen het glas gedrukt: vijf blijde kindergezichten op een rij.

Zijn laatst gekochte staatslot ligt achter de foto's van de kinderen gekreukt en vergeeld te wachten op iets wat nooit meer zal gebeuren.

1. Verrassend gesprek - 1996

‘Met Vick!’ klinkt een stem.

‘O, huh, Vick?’ stamel ik. Zijn stem zou ik uit duizenden herkennen. Ik ben net thuis, nog buiten adem van de drie trappen die ik op ben gerend.

‘Ik wil graag met je afspreken,’ zegt de stem aan de andere kant van de lijn.

Mijn gedachten draaien even rond. Vick. Mijn blik dwaalt door het appartement, mijn spijkerjasje ligt op de grond naast een stapel uitgewaaierde afschriften en Het Parool. Ik had alles overhoop gehaald omdat ik mijn sleutels weer eens niet kon vinden en op tijd op mijn werk wilde zijn.

‘Goh, Vick. Jeetje.’

Ik denk dat ik hem vijftien jaar geleden voor het laatst heb gezien. Ik zie ons nog zitten op het grote houten balkon in Château-d’Oex. Ik had zijn Unifil-trui aan waar hij zo trots op was, en hij een blauwe Kuifje-trui. We aten viande séchée en dronken rode wijn. Ik heb hem destijds lelijk in de steek gelaten. We hadden het fijn daar, maar ik miste toch iets bij hem. Zou hij nog boos zijn?

‘Ik woon al een tijdje in Amsterdam, misschien kun je een keer komen eten?’ gaat hij verder.

We hebben twee keer een relatie gehad, ik heb die beide keren verbroken. Altijd als ik langs Utrecht kwam, waar hij woonde, moest ik aan hem denken. Ik weet dat ik hem gekwetst heb, maar ik ben ook benieuwd hoe het met hem gaat. Het enige dat ik van hem weet, is dat hij getrouwd is en dat hij een zoon heeft. Zou hij nog steeds zo aantrekkelijk zijn?

‘Hoe weet je mijn nummer?’ vraag ik.

‘O, dat staat gewoon in het telefoonboek, met je volledige naam.’

‘Goh, dat wist ik niet.’

‘Ik ben weg bij mijn vrouw, woon jij met iemand?’ vraagt Vick.

‘Nee, niet meer,’ zeg ik. Ik heb de afgelopen drie jaar samengewoond met een veel te grote, dominante, hoogbegaafde oud-rugbyspeler die maar niet uit mijn huis wilde vertrekken. Hij ontlokte lastige discussies, zei bijvoorbeeld dat ik geen doel in het leven zou hebben. Het maakte me onzeker. Als hij thuiskwam, ergerde ik me aan het gebonk op de treden in het trappenhuis. Ik was altijd bang dat hij de gammele trapleuning nog eens van de muur zou trekken. Hij was een bankhanger die pinda’s verslond uit een grote gele ton en daarbij met zijn grote teen knakte. Ik heb maanden bij een psycholoog gelopen met de vraag hoe ik hem mijn huis uit kon krijgen. Ik gaf hem een ultimatum. Dat hielp.

Ik hoor een snelle ademhaling in mijn oor. Ik maak het Vick makkelijk. ‘Leuk, wanneer wil je dat ik kom?’

*

Tegenover de voordeur van het Ponthuys waar Vick logeert, staat een sterk naar urine ruikende krul. Er liggen heroïne-sputten in het gras, van junkies die met de pont oversteken vanaf het Centraal Station.

Een paar seconden nadat ik heb aangebeld, zwaait de voordeur open. Vick staat lachend in de deuropening. In mijn herinnering was hij kleiner. Op de achtergrond hoor ik luid de muziek van R.E.M, *Losing my religion*.

‘Je bent niets veranderd!’ roepen we in koor.

Hij staat daar met een rechte rug, zijn borst vooruit. Als

ik op mijn tenen ga staan om hem te omhelzen, valt me op dat zijn haar vanaf zijn oren in een grote punt naar zijn nek geschoren is.

‘Waar zijn je krullen?’ En wat heb je een grote pierewiet!’ zeg ik.

‘Mijn ex-vrouw heeft me nog verknipt met die rare punt,’ grijnst hij.

We lachen om de ‘pierewiet’, een woord van mijn vader.

Binnen komen we eerst langs de slaapkamers, een van de deuren staat op een kier. Ik zie een mooie groene jurk met parelmoeren knopen aan een kastdeur hangen. Die is vast van een knappe vrouw, denk ik. Ik loop achter Vick de houten steile trap op. We komen in een warme leefruimte met houten balken.

Als we doorlopen naar de volgende kamer, zegt Vick: ‘Kijk, dit is het atelier van mijn schoonzusje.’

Ik kijk rond in de enorme ruimte met grote tafels, waar tijdschriften, stiften en illustraties op liggen.

‘Mijn broer woont hier anti-kraak met zijn gezin. Hij heeft een Franse vrouw, dus ze gaan elke zomer naar Frankrijk. Ik woon hier tijdelijk,’ zegt Vick.

Hij loopt met een stelligheid rond alsof het huis van hem is. Feilloos weet hij de glazen te vinden en hij ruimt nog snel wat borden op. Ik krijg een groot glas rode wijn. We gaan tegenover elkaar zitten. Hij is nog steeds aantrekkelijk. Ik merk dat hij me niet recht durft aan te kijken.

‘Wat bijzonder om elkaar weer te zien,’ zeg ik. Ik hoop dat er niet te veel stiltes zullen vallen tussen ons, zoals vroeger.

Opeens kijkt Vick me strak aan. ‘Ik ben je altijd blijven volgen, op afstand,’ zegt hij.

Ik weet niet goed wat ik moet zeggen. Ik schrik van zijn uitspraak, maar ben ook gevleid. Met het glas in mijn hand

sta ik op en kijk door het ronde raampje naar de boten in het IJ.

Vick komt heel dicht bij me staan. 'Ik heb een restaurant in Utrecht, Pole. We gaan iets eten van de kaart.' Hij wijst naar een kratje op het aanrecht.

Het is een extreem warme zomeravond. De deuren naar buiten staan open. We eten ossenhaas op het grote balkon met uitzicht over het IJ. De fles rode wijn is ondertussen leeg.

Als hij weer terugkomt met een nieuwe fles, vraag ik: 'Hoe oud is je zoon?'

'Ik heb vier kinderen.'

'Jezus! Dat is veel,' reageer ik onthutst.

'Ze zijn één, drie, vijf en zeven: drie zonen en één dochter, en jij?'

'Ik heb geen kinderen.' Wat is er gebeurd in dat huwelijk, vraag ik me af. Vanuit de woonkamer hoor ik de telefoon overgaan.

Vick staat op. 'Ik moet even opnemen.'

Op gedempte toon hoor ik hem praten.

'Oké.'

'...'

'Zal ik niet meer doen.'

'...'

'Ook niet meer.'

'...'

'Dag.'

'Alles goed?' vraag ik als hij het balkon weer op komt.

'Sorry, dat was Irene, mijn ex. Ze wil niet meer dat ik haar een kus geef als ik de kinderen kom halen. En ze vraagt of ik buiten blijf staan.' Vick haalt zijn schouders op. Hij steekt een sigaret op en kijkt weg.

Plotseling valt de elektriciteit uit. Om ons heen is het pik-kedonker. Vanaf het balkon zien we alleen aan de overkant in het centrum lichtjes flikkeren. We steken kaarsen aan. Vick haalt een transistorradio op batterijen van binnen en zet hem aan.

‘Laten we gaan dansen! Ken je ‘m nog? De dubbele hip?’ vraagt hij.

‘Ja, natuurlijk ken ik die nog!’

We wachten op een goed nummer. Op Stevie Wonders *As* gaan we dicht tegen elkaar aan staan en dansen. Het voelt fijn om zo tegen hem aan te staan. De wijn maakt me loom, ik glimlach naar hem. Hij lacht terug en ik val weer als een blok voor hem en, zie ik, hij ook voor mij.

We drinken te veel wijn dus ik kan niet meer naar huis rijden. Dat wil ik ook niet. Het voelt heel spannend en vertrouwd dat we elkaar weer gevonden hebben. Zonder overleg is het vanzelfsprekend dat ik bij Vick blijf. Soms begrijp ik mijn eigen gevoelens niet. Het voelt zo goed dat hij echt om me geeft. Maar het is al twee keer fout gegaan doordat ik niet verder wilde.

’s Nachts, als ik wakker word van het piepende geluid van de pont, lig ik naar Vicks achterhoofd te turen. Ik hoor zijn tanden knarsen. Een man met vier kinderen, is het verstandig om daar iets mee te beginnen? Wat heb ik gedaan? Slapen gaat niet meer.

De volgende ochtend is de sfeer totaal omgeslagen. Vick zit aan tafel met een sigaret en koffie. Het kopje trilt in zijn hand. Het zweet staat op zijn voorhoofd. Hij vraagt of ik ook koffie wil, verder heeft hij niks in huis voor het ontbijt. Hij kijkt me nauwelijks aan. Dat is waar ook, hij praat ’s ochtends niet.

‘Een familiekwaal,’ noemde hij dat altijd. Ik vraag me af wat er in hem omgaat. Ik drink heel snel mijn koffie op, want ik wil weg.

Vick laat me uit en ik roep al rijdend weifelend uit het open autoraam: ‘Was gezellig, dank je wel voor het lekkere eten gisteren!’ In de zijspiegel zie ik dat hij me nakijkt.

Die middag ga ik met mijn oudste vriendin wandelen in het Vondelpark.

‘Ik weet niet waar dit naartoe gaat, Fenna. Het was vertrouwd, heel fijn en spannend tegelijk. En ook ongemakkelijk. Ik word altijd zo snel verliefd, hoe kan dat nou? Ik zou meer op jou willen lijken, niet zo impulsief willen zijn.’

’s Avonds belt Vick met de vraag wanneer hij me weer kan zien.

2. Eerste ontmoeting - juni 1978

Als ik bij Vick in Amsterdam ga eten, ken ik hem al ruim achttien jaar.

We ontmoeten elkaar op het eindexamenfeest van mijn broer Alexander in 1978. Ik ben zestien jaar. De grote tuin stroomt vol met vrolijke, luchtig geklede mensen. *Chic, le freak* schalt uit de boxen die buiten zijn gezet. In de oude boomgaard hangen lampionnen. Er zijn fakkels in de tuin geprikt voor straks, als het donker wordt.

Als ik me door de menigte wurm, word ik plotseling op mijn schouder getikt. Ik herken de klasgenoot van mijn broer.

‘Nu Alexander in Leiden gaat studeren, hebben jullie vast een kamer over,’ zegt ze. ‘Dit is Vick.’

Voor me staat een knappe jongen met blonde krullen en blauwe ogen. Er hangt een vaalblauw jack over zijn afhangelende schouders.

‘Hallo,’ zegt hij verlegen.

‘Ik ben Lucie,’ zeg ik.

‘Ik zoek een kamer voor een jaar, want ik ga de culinaire vakschool in Groningen doen en ik woon in Utrecht,’ zegt Vick. Hij kijkt me schichtig aan.

‘Ik zal het vragen aan mijn ouders,’ zeg ik. Deze leuke jongen wil ik best in de kamer van mijn broer hebben.

Aan het einde van het feest zijn de muren in de gang besmeurd met eten en hangen enkele beschonken gasten tegen een schilderij van Van den Bosch met twee zwemmers op een springplank die nieuwsgierig over de rand kijken.

De zitkamer is verboden terrein voor de feestgangers.

‘Nu moet het maar afgelopen zijn,’ zegt mijn vader om drie uur. Hij heeft zelf ook wat te veel gedronken en voor de tweede keer de politie weer netjes uitgelaten.

*

Na de zomer komt Vick in de kamer van mijn broer wonen. Overdag is hij op school. Als hij thuiskomt, schiet hij stillletjes zijn kamer op de begane grond in. Soms gaat hij nog even snacken bij de cafetaria aan de overkant of drinkt een biertje in Astoria, het plaatselijke café.

’s Avonds gaat Vick vaak achter de piano in de eetkamer zitten. Mijn vader is heel muzikaal en speelt verschillende blaasinstrumenten, ‘toeteren’ noemt hij dat. Ze musiceren regelmatig samen.

Vick steekt dan zijn hoofd om de hoek van mijn vaders studeerkamer en vraagt: ‘Zullen we?’

‘Ik kom eraan, even mijn toeter pakken!’ is dan het antwoord.

Vick kruipt dan snel achter de piano en begint alvast wat te pingelen, terwijl mijn moeder intussen in de aangrenzende keuken aan het koken is.

‘Zal ik de trompet of trombone nemen?’ vraagt mijn vader, die ondertussen aan tafel is gaan zitten, naast de piano. Hij morrelt een demper op zijn trompet.

Voordat Vick begint te spelen, kijkt hij schuin naar mijn vader. ‘Yada?’

Mijn vader valt in. Hij speelt voornamelijk jazz en blues en alleen in bes. Ik maak er vaak opnames van, met de recorder op de gettoblaster.

Na het eten trekt mijn vader zich weer terug in zijn studeerkamer. Mijn moeder leest de krant in de zitkamer en Vick en ik blijven nog wat hangen.

Ik herinner me hoe leuk hij het vond om mij te overhoren voor mijn eindexamen.

‘Wat ben je aan het lezen?’ Vick pakt op een avond het boek op dat hij op tafel ziet liggen en bladert erin.

‘*The importance of being earnest* van Oscar Wilde, staat op mijn boekenlijst,’ antwoord ik.

Hij leest de eerste zin en schrijft hem over.

‘Ik heb een liedje voor je gemaakt,’ zegt Vick de volgende dag. ‘Kom even luisteren. Het heet *This song is yours*.’ Hij begint te spelen en zingt er zacht bij, hij is te timide om voluit te gaan. ‘*Did you hear what I was playing, Lucie, I’m sorry but I just don’t play accurately, but the tune is yours. I hope you will keep it for the rest of your life and remember me whenever you hear these cords.*’

Ik krijg het er warm van en begin te blozen.

Mijn moeder, die niet van koken houdt, krijgt kookadvies van Vick en koopt voor een dubbeltje broodjes van hem die hij gemaakt heeft op de opleiding. Trots komt hij een zelf geboetseerd hert van boter laten zien.

Van een oude vleeskleurige nylonkous van mijn moeder maakt hij een netje aan een stok om de appels en pruimen uit de bomen te kunnen plukken. ’s Avonds laat hij onze zwarte labrador Bowie uit.

Op doordeweekse avonden zitten Vick en ik samen op de overloop op jute zitzakken met hengsels van tuigleer. Uren hangen Vick en ik in de dicht tegen elkaar staande zitzakken,

zogenaamd om televisie te kijken. Om lekker te kunnen zitten, moeten we af en toe opstaan om de zakken op te schudden. We zwijgen en kijken voor ons uit, elkaar net niet aanrakend, behalve af en toe even met onze pink, alsof dat per ongeluk gaat.

Ik vind het jammer dat Vick in de weekenden altijd naar Utrecht gaat. Hij tapt in discotheek Polkaroll.

Na tien maanden is Vick geslaagd voor zijn opleiding. Zijn moeder komt naar de diploma-uitreiking. Ik zie haar voor het eerst bij ons thuis. Mijn moeder en ik gaan ook mee. Mijn vader komt ook even binnenwaaien om een mooie fles wijn te brengen.

‘Jammer dat mijn vader niet is gekomen,’ zegt Vick later teleurgesteld tegen mij.

‘Waarom niet?’ vraag ik.

Hij haalt z’n schouders op.

De laatste avond liggen we op het bed van Vick tegen elkaar aan. We kussen voor het eerst, terwijl onze handen elkaar stevig vasthouden. We zijn heel stil, want mijn ouders zijn al naar bed. Morgen gaat hij voorgoed terug naar Utrecht, denk ik somber.

*

Na een paar weken zoek ik Vick op in zijn ouderlijk huis in Utrecht, waar ik zijn vader, zusje Clara en zijn broer Eloy ontmoet. Zijn vader is edelsmid. Vick laat me trots het atelier op de begane grond zien.

‘Je mag een mooi steentje uitzoeken uit een van deze bakken. Ik zal een zilveren ringetje voor je maken,’ zegt hij.

‘Nee, dat hoeft echt niet, misschien een andere keer,’ reageer ik.